

GLASILO ŽENSKIH DRUŠTEV V JULIJSKI KRAJINI

VSEBINA 11. ŠTEVILKE: @@@@@@@@@@@@@@@@@@@@@@@@@@@@@@@@@@@@@

OBRAZI IN DUŠE. XVI. — KARLA GRMEK · PONIKVARJEVA. — (D-n) . . .	Stran 242
GABRIJAN IN ŠEMBILIJ. — (Dr. Ivan Lah.) — (Nadaljevanje.)	” 244
KNJIGA ŽIVLJENJA. — (Zvonimir Kosem)	” 246
SAMO ŠE NEKAJ DNI... — (Marijana Kokaljeva.)	” 248
ŽENE. — (Andreja · Vera)	” 249
ŠE PAR MISLI O MLADI LJUBEZNI. — (A. Č.)	” 254
ČEBELA V DRUŽBI IN SLUŽBI ČLOVEKA. — (P.)	” 255
O VARČNOSTI. — (Jak. Soklič)	” 258
EPIGRAM TRGOVKI Z DOBRIMI SVETI. — (Črtomira)	” 238
IZVESTJA. — V tretje leto. — Društvena poročila. — Po ženskem svetu. — Materinstvo. — Kuhinja. — Gospodinjstvo. — Iz naše skrinje. — Književna poročila. — Listnica uredništva (v pril.). — Razgovori (v pril.). — Str. 259, 260, 261, 262, 263, 264. — Modna priloga.	

UREDNIKA: PAVLA HOČEVARJEVA.

ŽENSKI SVET izhaja prve dni vsakega meseca. - Za Jugoslavijo letna naročnina: Din. 48, s krojno prilogo: Din. 60; polletna: Din. 24, s krojno prilogo: Din. 30. — Naročila in naročnino je nasloviti na upravo „Ženskega Sveta“, Ljubljana, Karlovska cesta 20. - Uredništvo in uprava: Trst, posta centrale, poštni predal štev. 384. — Izdaja „Žensko dobrodelno udruženje v Trstu“.

————— Tiska „Tiskarna Edinost“ v Trstu, - Via S. Francesco 20. —————

KNJIGARNA - PAPIRNICA - KNJIGOVEZNICA

J. ŠTOKA

TRST

VIA MILANO ŠTEV. 37

ima v zalogi na debelo in drobno vse pisarniške potrebščine za šole, občinske, župne in odvetniške urade, kakor tudi vsakovrstne slovenske knjige, muzikalije, molitvenike itd. — Izvršuje vsakovrstna knjigovezniška dela.

Izvršuje vsakovrstne pečate in tiskovine.

P. n. sodnijam naznanja, da sprejema in izvršuje vezanje zemlje-knjižnih in bančnih knjig tudi v urad. prostorih v mestu in tudi na deželi.

Pomisi vendar

**predno izdaš trdo
zasluženi denar ! ?**

Zato si pred nakupom oglej
BOGATO ZALOGO

**vsakovrstnega
pohištva**

iz dobroznane domače tovarne

ANTON BREŠČAK
GORICA

Via Carducci 14 (prej Gosposka ulica)

PODRUŽNICA

Ljubljanske kredit. banke v Gorici

Corso Verdi „Trgovski Dom“

TELEFON ŠTEV. 50. ————— Brzójavni naslov: LJUBLJANSKA BANKA.

Deln. glavni in rezerve: **CENTRALA: LJUBLJANA** Dinarjev 60 milijonov.

PODRUŽNICE: Brežice, Celje, Črnomelj, Kranj, Maribor, Metkovič, Novi Sad, Ptuj, Sarajevo, Split, Trst

Obrestuje vloge na knjižice po 4½%. Na daljšo odpoved vezane vloge po dogovoru. — Nakup in prodaja vsakovrstnega tujega denarja. — Izvršuje vse v bančno stroko spadajoče posle najkulantnejše. — Uradne ure za občinstvo od 8½ — 12 in od 3 — 5. Ob sobotah popoldne, nedeljah in praznikih zaprto.

Obrazi in duše.

XVI.

Karla Grmek-Ponikvarjeva.

Ni Ti bilo usojeno nadaljevati trudapolno pot delovanja na prosvetnem in dobrodelnem polju za povzdigo in dobrobit našega naroda — ni Ti bilo dano veseliti se uspehov svojega truda in dela. Bridka usoda, ki tako kruto in često posega v naše vrste ter jih redči z neizprosno silo, stegnila je tudi po Tebi grabežljivo roko ter odnesla nam ženo, ki je bila dika našega roda na tukajšnjem ozemlju.

In tako morala si Ti ostaviti vse svoje ljubljene — morala si ostaviti to našo grudo, ki si jo toliko ljubila in

«Za tabo zrò nam zdaj oči roseče,
ki si takò prerano šla od nas».

Karla Grmekova se je rodila v Trstu pri Sv. Ivanu l. 1864. Tu je dovršila svoj prvi šolski pouk. Ker je pokazala uže kot malo dekletce izvanredne sposobnosti, so jo poslali stariši l. 1879. v Kobarid v tedanjo

učiteljsko pripravnico, da se posveti učiteljskemu stanu, za katerega je gojila nevzdržno hrepenenje in ljubav.

Naslednje leto je vstopila v žensko slovensko učiteljišče v Gorici, katerega je dokončala s prav dobrim uspehom ter začela z oktobrom tega leta vršiti svojo vzgojevalno in kulturno nalogo.

Od l. 1883. — l. 1884. je učiteljevala v Skriljah na Vipavskem, a od l. 1884. ko je bilo prosto mesto v tržaški okolici, je bila imenovana za učiteljico na Katinari. Postopno je učiteljevala v Rojanu in pri Sv. Ivanu do l. 1892., ko je našla svojo življenjsko srečo ter se združila z vrlim in značajnem možem — našim Franom Ponikvarjem. Po tedanjem učiteljskem zakonu je morala opustiti učiteljevanje. Od tedaj se je posvetila svojemu družinskem krogu in svojemu narodu ter vršila uzorno dolžnosti matere in žene.

Ko je bila prosta vseh stanovskih spon, ki so ogroževale naše učiteljstvo kot občinske funkcijonarje, je mogla dati Karla Ponikvarjeva pravi razmah svojemu delovanju ter uveljaviti svoje bogate vrline.

Kot mladi deklici sta ji plamteli srce in duša za blagor tlačenegaj svojega naroda in izkušala mu je pomagati zlasti na kulturnem polju. Ravnotako je pokazala deklamatorični in igralski talent ter je nastopala v raznih predstavah in prilikah na naših tedanjih jako primitivnih odrih. Prvikrat smo videli Karlo Grmekovo na odru 1. nov. l. 1884., ko so tržaški Slovenci vprizorili igrokaz «Mlinar in njegova hči» v dvorani tedanje gostilne «Al giardinetto», ki je bila nasproti gledališču «Politeama Rossetti». Od tedaj je nadaljevala svoje delo ob raznih prilikah ter v večjih ali manjših presledkih, katere je zahtevala sila razmer, do današnjega dneva.

Takoj po otvoritvi našega nedavno še tako ponosnega «Narodnega doma», ko se je čutila vitalna potreba po ustanovitvi stalnega dramatičnega društva, je bila Karla Grmek-Ponikvarjeva med prvimi in najmarljivejšimi njegovimi člani. Poleg soproga, ki je bil prvi predsednik našega tedanjega dramatičnega društva, je Karla Grmek-Ponikvarjeva nastopila malodane v vseh glavnih ali večjih ulogah priznanih dramatičnih del.

Poleg dramatike je Karla Ponikvarjeva najagilnejše posegala v snovanje in delovanje našega ženstva. Ko se je l. 1887. ustanovila «Ženska podružnica CMD v Trstu», je bila Karla Grmekova takoj med prvimi članicami. Z ustanovitvijo podružnice se je razširil njen delokrog. Treba je bilo trkati na razna vrata, ki so se več ali manj prijazno odpirala, ter nabirati prispevke za omenjeno človekoljubno ustanovo.

L. 1892. je bila izvoljena za podpredsednico «Ženske podružnice», a l. 1909. pa za njeno predsednico; to nalogo je vršila z največjo vnemo in požrtvovalnostjo do l. 1914., ko se je tej časti odpovedala. Poleg tega je bila predsednica tedanjega «Zavoda sv. Nikolaja» in sicer od l. 1910. do l. 1918., ko je moral zavod vsled sile razmer opustiti svoje delovanje. Pod njenim spretnim vodstvom je zavod najlepše uspeval ter čedalje bolj

stremel k izpopolnjevanju človekoljubnega svojega namena v korist brezposelnim dekletom.

V zadnjem letu svojega življenja je bila Karla Ponikvarjeva načelnica svetoivanskega odseka «Ženskega dobrodelnega združenja v Trstu».

Kot izborna govornica je žela obilo priznanja zlasti o priliki raznih občnih zborov «Ženske podružnice CMD» in na glavnih skupščinah CMD, na koje je bila poslana kot delegatinja domače podružnice. Kot pisateljica se je pojavila v tedanji «Slovenki», prvem slovenskem ženskem listu in izhajajočem v Trstu, kjer so njeni članki pod pseudonimom «Danica» vzbujali splošno pozornost. V «Slovenskem Narodu» pa je l. 1900. kot «Marija Ana» v izbornu uspelem podlistku napisala strogo in smotreno kritiko ravnokar izišlih «Misterijev žene». Tudi naš dnevnik «Edinost» je prinesel marsikateri članek izpod njenega spretnega peresa.

Ko je l. 1909. praznovala 25letnico svojega delovanja, ji je posebno naše ženstvo pokazalo svojo hvaležnost in iskreno priznanje z raznimi darovi, z obilico cvetja in s prisrčnimi ovacijami. Ni ji bilo usojeno, da bi s 1. nov. t. l. praznovala 40letnico svojega delovanja.

Dne 6. oktobra t. l. v jutranjih urah je po mučni bolezni ta izredna žena za vedno zatisnila trudne oči.

Njena smrt je globoko ganila vse, ki so poznali njeno požrtvovalno delovanje in snovanje.

Ob Tvojem odprtem grobu, draga Dragojila, kakor si se rada imenovala v mladostnih dnevih prvega vzhičenja in življenjskega probujanja, zré solzeče oko mnogobrojne množice, ki Te je spremila k zadnjemu počitku ter pričala, kako globoka bôl prešinja naš tukajšnji živelj, ko Te polaga v naročje zemlje, ki si jo tolikanj ljubila ter za njen dobrobit žrtvovala dragocene ure svojega časa. Naj Ti bo zemlja naših očetov, dedov in pradedov lahka. V njej spavaj večen sèn miru in odpočitka po trudapolnem, delavnem in plodonosnem življenju, katero Ti je prineslo marsikatero radost, a tudi mnogo tuge in razočaranj, a obvarovalo Te je najhujše boli, koje zamore občutiti le zvesto ljubeče materino srce.

Tam gori iz nebesnih višin pa zri na svoj ljubljeni, bedni rod in izprosi mu od Vsevečnega lepše, svetlejše bodočnosti. Vječnaja Ti pamjat! — — —

D-n.

Stal je umetnik ob zibelki svojega sina. Prikaže se mu vila, nesmrtnost nosi v rokah.

— „Enemu jo dam; jo hočeš zase ali za sina?“

Preplašeno pogleda umetnik na speče dete, poklekne pred božico, poljubi ji rob halje in prosi: „Meni jo daj!“

. . .

Zibala je umetnica svojega sina in mu pela uspavanko. Prikaže se ji vila, nesmrtnost nosi v rokah.

— „Jo hočeš zase ali za sina?“

Solze se ulijejo iz radostnih oči presrečne matere: „Nesmrtnost, nesmrtnost kot prvi dar!“ Vzame jo in položi v zibelko poleg spečega deteta.

Popolnoma je pozabila, da ji jo je dala božica na izbiro . . .

GABRIJAN IN ŠEMBILIJA. (Dr. Ivan Lah.)

(Povest o močnem vitezu Gabrijanu in lepi devici Šembiliji, kakor jo je napisal otec Remigij iz reda malih bratov na svetem otoku Lakijanu, kjer se je godila ta povest).

(Nadaljevanje.)

XIV.

In noč in dan je ladja plavala, od vetra dobrega poganjana, na južno stran in v nji sedela sta Šembilija in Gabrijan, oba zasanjana v prekrasni raj, ki tam v daljavi vabil je neznan, in vanj želela srca so omamljena. In tretji dan, ko solnce nižalo se je v zaton, otoku svetemu sta se približala in čudežno do brega ladja je zaplavala in se zasidrila v pristan. In glej, v večerni zarji otok Lakijan bil obsijan je slavnostno. Okrog žarela morska plan je v svitu vsa razžarjena od žarkov solnca v dnu morjá se zgubljaočega. Nebo bliščalo se je v zlatih plamenih, da večni ogenj dalekih nebes odseval je iz njih in tisoči čudes so v njem se razodevali spod tajnostnih zaves, ko sveti žar obzorja vsa prešinjal je in vrh neba izginjal je v neskončnosti sveta, požar krvavo-plameneč. V njem morja vsa so se svetlikala, bregovi vsi so v njem odsevali in gor vrhovi trepetali so, ko žarki v njih so dozorevali, valovi so zardevali, kot da žari se v njih nebeški čar goreč. Nebo in zemlja sta dotikala v poljubu se brezmejne večnosti... Tako pristala je tam ladjica in v nji obstal je mladi srečni par, in gledala sta čudni novi svet, ki videla ga nista še nikdar, in komaj v srcih o njem sanjala. Očaran bil obema je pogled, ko gledala sta otok ta, kot raj odklet, in stala sta začudena... Tu bo njih dom poselej; in v tih objem sta srečna vsa se združila. — In glej, krog ladjice so drobne ribice se zbirale in švigale, kot da bi ju pozdravljale, ker redko le

zanesel sem čolnarja je vihar, in niso vedele, kdo na otoku tem in njim je gospodar. In ptičice z otoka rajskega letele so na breg in zbirale se po vrheh, in gledale vse presenečene, in skakale in čakale z dreves, da videle bi, je-li res, da k njim prijadral je iz daljnih krajev par. Vse oljke veje so zazibale in pripogibale v pozdrav, kot da vabile bi neznan potnika v svoj tihi mir. Za njimi gaj cipres šumel je slavnostno in skriti vir je v skalah žuborel. Cvetoči les obdan od mirt, plantan in alg dehtel je poln dišav. Dreves vrhovi so šumeli iz višav. Valovi so zapluskali ob breg in radostno oznanjali, da srečno brez zaprek prinesli ladjico so iz daljav. In pesem tajnostna šumela je od vseh strani in napolnila je ves svet okrog, od morja širnega do nebesnih višav. In sklonil se je Gabrijan k Šembiliji rekoč: «Dospela sva. Li čuješ ta pozdrav, Šembilija, otoka svetega, kjer našla bova svoje sreče mir?... Glej, ta večer v nebeški radosti, glej, ta cvetoči gaj, kot paradiz, ki čakal naju je od vekomaj. Zdaj konec je trpljenja, žalosti, oj pridi, draga, glej, pripravljeni na pir so gosti najini.» In vstal je Gabrijan in roko je podal Šembiliji. In izstopila sta. Po mehki travici odšla naprej na otok sta in tih šepet dreves ju je sprejel; opojni vonj cvetic in mirt in oljk, cipres napolnil je ves svet okrog. Utihnile za hip so ptičice in log; le skrivoma so spremljale po gaju potnika, in rožice so vsipale povsod cvetoče lističe na pot. In šla

sta skoz dehteči gaj med palmami in mirtami, pozdravljana od vseh kot znanca dva, ki s krajev severnih se vračata v domači kraj. In glej, na koncu poti tam se dvigala je stena skalnata, obraščena z grmovjem lavornim, nad njo drevo mogočno senčnato in hladen vir pod njim. In tam pod steno vsekana votlinica, kot božji hram, za dva dovolj prostorna celica. In šla sta srečna vsa v svoj tihi dom. Na tleh bila je postelja pripravljena iz trav, cvetic, ki tu zvene so, in legla sta na njih utrujena. — Večer je gasil v tihi božji mrak, na nebu jasnem so prižigale se zlate zvezdice, v opojnosti dehtel je zrak in v radovednosti posedale so ptičice okrog in gledale neznana potnika, dokler da vse objel je mir sladak. Tako sta v tihi sreči sanjala v ljubezni sladki zvesto združena Šembilija in Gabrijan, okrog morja neskončni veletok, nad njim neba obok kot sinji baldahin in zvezdice na njem, kot da z višin pošiljajo pozdrav. In rekel je presrečni Gabrijan: «Sedaj se vse vrnilo je iz prošlosti nazaj, kar bilo v davnih majskih je nočeh, sedaj si moja vsa, Šembilija.» In rekla mu je ona žalosna: «Moj Gabrijan, jaz se bojim, da Bog, bo naju kaznoval za greh, ker sva odšla iz samostana rabskega, ki bila njemu sem obljubljena od vekomaj.» In rekel Gabrijan ji je na to: «On sam nas vodil je v ta raj, on čul je prošnje dveh otrok, ki sta zvesto služila mu doslej; on milost svojo nama skazal je in vrnil v paradiz; tako nekda izgnal iz raja je ljudi, ki so grešili v nehvaležnosti, in zdaj odrešil nas je sveti križ, ki zanj boril se vitez svoj je, Gabrijan, — zato se vračava nazaj; on sam ukazal je tako; jaz v sanjah čul

sem glas njegov, ki velel je: naprej, moj vitez Gabrijan, ne stoj, ne glej, Ne bodi rob! Če hočeš biti kralj, zapusti svet, pobegni pred ljudmi in živi sam v kraljestvu svojih sanj. Zapusti otok Rab, ki ni tvoj dom, odpluj na sveti otok Lakijan, in živi tam in zidaj samostan!.. In rekel sem: Jaz sam? In skriven glas govoril je tačas: Ne sam! Dovolj položil žrtev si na moj oltar. Odidi ž njo, ki je postala dar trpljenja in življenja tvojega...» In rekla je na to Sembilija: «On je sveta najvišji gospodar, njegov je svet in zemlja in nebo, vendar obljub ne odvezuje nas, ki smo za večni čas sklenili jih. On, v tistih časih neusmiljenih, ko ladjo tvojo je razbil vihar in dušo mojo mučil je obup, molila sem in obljubila sem, da se odrečem vseh najlepših sanj, če reši te iz temnih morskkih sil, in prošnja moja bila ni zaman, prinesel te je v tihi samostan.» — «Tako razsodil je med svetom in menoj. Jaz bil sem boj, Šembilija, in zdaj spoznal sem cilj njegov: ne jaz le on, ki vodi nas, in križarje rešuje iz valov, določa kraj in čas in pot, ki hodimo po nji mi potniki — in mi živimo na ukaz, ki nam veli, ljubite se»... In sklonil Gabrijan se je nad njo, poljubil ji drhteče ustnice in gledal ji v oči, ki zvezdice nebeške v njih so sevale, in videl je svoj raj. In vse objel je sen sladak in nočni mrak pokril je skriti stan, le vetrič tih pihljaj je med cipresami in tkal sred rož in trav podobe polne lepih sanj. Neba obok v zvezdah obsijan, napolnil ocean je z biseri, da morska plan in zemlje krog žarela v luči sta neskončnosti, in skozi noč kot biser je sijal samotni tihi otok Lakijan. —

(Konec prih.)

Knjiga življenja. (Zvonimir Kosem.)

Osvit jutranje zarje — —

Kakor da je zalila mojo dušo iskričasta svetloba in so se dvignili iz nje plapolajoči rdeči plameni, plapolajoče zastave moje duše.

Zlatozorje — —

Oblaki rdeči, v daljave vihrajoči — —

Zastave moje duše rdeče, vihrajoče do neba — —

Iz mraka v svetlobo te je poklical moj glas, ti jasni otrok, in tvoje oči so žarele tako skrivnostno, tako ljubeznipolno.

Stopila si z menoj v barčico, Darinka, nad nama so zaplahutala v vetru razpeta jadra in v vetru je zazvonil odmev daljnih pesmi.

Še hip, še hipec, in — kakor dvoje galebov z razprostrtimi perotmi — na odprto, široko morje!

Vali, vali, vali,
zlati vali — —

Zavrisnila si, Darinka:

«Morje!»

In moje srce — en sam vrisk:

«Morje!»

In svet pred nama se je odpiral. Kakor debela knjiga. Stran za stranjo, list za listom. Pisane pravljice, ki čuvajo vsaka svoj začetek, a konca nikjer — —

Življenje?

Pravljice dolge, pravljice o sijaju, o bojih, o junakih. Ko je sijala zarja, so se dvignili junaki z meči in se napotili v svet, da si osvojé kraljičico z zlato krono. Meči so se bliskali v solncu, kri je tekla, junaki so padali. Ko je zarja ugašala, so ležali vsi junaki mrtvi na krvavi zemlji, s krvjo oškropljeni meči pa so oživelili in govorili: «Kraljičica z zlato krono, ali si nas videla, junake?» Kraljičica z zlato krono pa je sedla na urnega vranca in pobegnila in njen smeh je škropil na krvavo zemljo — mrtvaška pesem mrličem...

Ali te je postalo strah te debele knjige, Darinka, da so me tvoje oči vprašale:

«Zakaj si me poklical iz mraka?»

To je bil vihar na morju!

Ko pa je pod večer ugasnilo solnce, si vztrepotala, Darinka, in tvoj vzdih se je kakor nož zavrtal v moje srce — —

Iz morja se je dvignilo skalovje. Visoke grmade. Na dolgih izjedeninah ostanki razbitih brodov; med trohnečimi jambori človeški okostnjaki, režeče se človeške lobanje.

Samo temno pošumevanje vetrov okrog naju in enakomerno pljuskanje valov.

In povsod mrka sivina.

Iz morja je zaštrlelo novo pečevje. Od viharjev razjedene sive stene, ostre čeri — kakor prsti nama naperjene bodeče sulice. Vse polno čeri — vse polno sulic. Okrog njih v penah krožeča vijavica valov. In zopet skalovje. Nad skalovjem mrak. Po visoki skali navzgor je brizgnil širok val in se razklal tik ostrega, od vetrov opiljenega vrha. Iz mraka obrisi razmetanih grmad kamenja. Na desno in na levo razsekano hribovje. Po sredi ozka tokáva, grgrajoča v samoti, valovi v mraku črni. Sredi morja začarana dežela, v njej začarana midva, Darinka. Na podnožju skál vedno več ostankov razbitih brodov, vedno več človeških okostnjakov in lobanj.

Utrinek!

Zvezda je zletela v morje in s svojim obžarjem posvetila v noč, da so zazijale brazgotine po skalovju. Z najvišjega vrha se je spustil jastreb, mirno krožeč nad nama: v krempljih tišči človeško lobanjo in seka s kljunom v globoki očesni votlini. Ti, jastreb, ti si gospodar te čudovite dežele? Tvoji pohlepnosti se hoče tudi naju? Ali si že pomislila na kaj takega, Darinka: razbije naj se nama ob skalah brod, vihar naj naju trešči ob pečini: dva nova okostnjaka bi ležala zvrnjena na teh mrkih grmadah, jastreb bi se pa z mojo in tvojo lobanjo v krempljih dvigal počasi v mrakovje, vedno više in više, s kljunom potrkvaje v zevajoči očesni votlini — —

Vetrovi so zajekali in potihnili.

Tišina.

Z ročico si pokazala v daljavo, Darinka.

Tam — ali ni konec teh pečin, tega skalovja, ali se ne izlije tam tokáva zopet v morje?

Tam — morje se bo zopet odprlo — —

Zmotile so se tvoje oči, Darinka, zmotila se je tvoja ročica.

Začarana dežela kakor da nima izhoda nikjer. Strašen je moral biti vihar, ki je besnel nekoč tod, da je zazidal s skalami vrata, ki naj odpró mornarjem pot na morje, da je zadela s kamenjem okna, skozi katera naj bi posijalo solnce.

Bleščoba!

Na tvoja lica, Darinka, je zarosila bleščoba, nemirna, utripajoča.

Tišina je oživila, noč je zasijala. Nikjer ne zvezd, ne meseca — tokáva pa se iskriči in kamenje, v svoji goloti hladno, se svetí v beli svetlobi.

Začarana dežela — kdo ti je prižgal svečo, da si se zabliskala skozi noč?

Nad tokávo se je zamajala skala in se globoko nagnila. Živa skala, ki bo zdajzdej odprla usta in izpregovorila. Dvoje oči — dvoje iz skalnih duplin žarečih ognjev. Siva brada omočena v tokávo; ogromna desnica se oslanja na jambor in levica je iztegnjena nad kamenitimi grmadami v daljavo.

«Na vaju sem čakala, starka vekovečna, in prišla sta. Zdaj, ko sta v moji deželi, v kraljestvu smrti, vama pokažem srce zemlje, gonilno kolo življenja.»

Glas mračen in globok. Starka vekovečna je izpregovorila.

«Zemlja, odpri se!»

In zemlja se je odprla.

«V srce zemlje poglejta, na gonilno kolo se ozrita!»

In srce zemlje se je razklalo na dvoje.

Do srca zemlje pa se je razlegel tvoj prestrašeni glas, Darinka:

«Smrt, smrt! Srce samo, gonilno kolo življenja, je v sebičnosti izgorelo, našlo svojo smrt!»

Pod nama prah. Zmlete človeške kosti. Gore človeškega prahu. Vsa ljudstva, kar jih je živelo kdaj na svetu, vsi kralji in cesarji, vsi mogočnjaki in morilci, vsi sodniki in krvniki — prah! Med tem prahom zdrobljene zlate krone in prevrnjeni zlati prestoli, nad kronami in prestoli krohotaajoče se mrtvaške ptice.

Gonilno kolo — nad njim življenje, pod njim smrt.

Starka vekovečna se je smehljala:

«Videla sta. Zdaj pojditá!»

In zemlja se je zaprla.

Zaprl sem knjigo življenja — knjigo sanj in pogledal solncu v oči. Novo solnce!

Jadra napeta od vetrov.

Pred nama, Darinka, pa morje, morje odprto na vse štiri strani sveta — —

«Samo da je minila strašna noč!»

In z dlanjo si si potegnila preko oči, preko bežečih sanj.

«Ne tega življenja — ne smrti!»

Kakor bel cvet se je svetil pred menoj tvoj obraz, Darinka, ti jasni otrok — tvoje oči pa so zalile z ljubeznijo zemljo in nebo — —

In sredi morja sem iztegnil roko:

«Solncu naproti!»

Samo še nekaj dni . . . (Marijana Kokaljeva.)

Samo še nekaj dni
in razcveteli bodo
podleski nežni, blede modri
pod brezami, pod grmi in pod hrasti.

In veter strasten, on začel bo krasiti
cvetove, listje. — Zlati kodri
zaplapolali bodo
kot pesem davnih dni
nad žalosno narodo.

Žene. (Andreja-Vera.)

Sedele so pri čaju in kadile, da so se obrazi le nejasno črtali pod sivkastim pajčolanom dima. Bile so same akademične grajanke z gospodarico, zdravnikovo soprogo vred; izjemo je delala le pisateljica Andreja, najstarejša med njimi. Izbrana, zanesljiva družba, ki se je poznala in si brezpogojno zaupala. Pogovor je zato tekkel svobodno.

«Pojdite, pojdite z neumno trditvijo, da je ženska nekaka tajnostna uganka», je na neko opazko zaničljivo menila doktorica Vera in si na ogorku zadnje cigarete prižgala novo. «Ženska je pravitako enostavna žival kakor moški; kar je videti na njej več, je hinavščina in glumljenje.»

Spogledale so se in se nasmehnile: Razumemo... Samo pisateljica Andreja je odmajala z glavo in rekla:

«To ne drži. Ženska je uganka.»

«No, seveda — ti! Tebi bo samostanska vzgoja do smrti zastirala svoboden, realen pogled na svet in življenje. Kajti če trdiš, da je ženska uganka, je to le plod tistega zaduhlega idealizma in verskih predsodkov, ki si se jih nalezla v samostanu», se je odrezala drca. Vera, otrla cigareto v pepelnik in prevrgla nogo čez nogo.

Pisateljica Andreja se je nalahno nasmehnila, srknila požirek čaja in rekla: «Danes se o samostanih in verskih predsodkih ne bova prepirali. Namesto tega vam povem resnično povest, ki naj dokaže mojo trditev, da ženska ni enostavna žival in da so v njej tajne, ki bi o njih sama ne vedela dati računa.»

«Dobro, dobro, pripoveduj!» so klicale prijateljice.

Andreja se je naslonila na knjižno polico za svojim stolcem, se zazrla v Vero in začela:

«Pred leti sem poznala ženo že zrele dobe. Daleč preko srednje mere izobrazena, širokega obzorja in trdo izklesanega značaja je bila bolj moški nego ženski tip, po srcu pa mehka in globoka romantična duša, ki se je najraje mudila med zvezdami in prezirala zemljo. Umevno, da je vsled tega zemljo zelo slabo poznala in je bila mnogokrat žrtev prebrisanejšega bližnjega. Da — življenje jo je na najnesramnejši način ogoljufalo za najdražje in najsvetejše, kar premore poštena ženska: za ljubezen. V zakonu. Trikrat pet let je vsak trenotek vsakega dneva živela le svojemu možu, ki ga je ljubila z vso dušo, ker ni bila poznala drugega moža. Služila mu je kakor božanstvu. On pa je bil pijanec in nravni degeneriranec in dasi ji ni nikdar odrekel spoštovanja, je bila mučenica. Z vsemi silami se je borila za svetost svoje ljubezni. S pekočimi solzami, ki jih ni jokala, marveč so se ji zbirale na dnu srca, je vedno znova izmivala svoje omadeževano božanstvo, vedno znova oživljala vero vanje. Dokler ni mož umrl. Tedaj so ji «dobri ljudje» odgrnili zastor, za katerim je bil njen pokojni mož živel svoje pravo življenje. In tedaj je spoznala,

da je bila služila in darovala ne božanstvu, ampak nekemu, njej čisto tujemu, izpačenemu maliku. Njen zakon je bil od začetka do konca ena sama velika prevara.

«Ne vem, prijateljice moje, v koliko poznate ljubezen, tisto namreč, ki se hrani iz duše in krvi, ki sega od zemlje do neba. Iz lastne izkušnje vem, da je to velika reč, izmed največjih v človeški usodi. Sladka je kakor življenje in grenka kakor smrt. — Za tako ljubezen je bila junakinja moje povesti ogoljufana. To se pravi: za življenje samo.

«Dolgo ni mogla umeti, kako se ji je to zgodilo. Vsa njena narava se je upirala proti temu, da bi bil to zaključek njenega življenja. — Polagoma jo je prevzela zavest, da mora življenje to nezaslišano krivico popraviti, da se mora njena ljubezen od nekod, kamor se je bila izgubila, povrniti, da mora še srečati v življenju svoje pravo božanstvo, kateremu potem pokloni to svojo veliko ljubezen. A upanje, «die arge Dirne», kakor tako od srca pravi Lenau, jo je slepilo in ji šepetalo v uho: «Ne boj se, sreča še pride.»

«Po letih ni bila več mlada. Pa ipak! Srčna in umska izobrazba sta ji ohranili duševno mladost, higijena in samozatajevanje telesno svežost. Imela je lepe oči in topel nasmeh, z eno besedo: bila je privlačna.

«Ni manjkalo prilik, da daruje Erotom. Toda ljubila je snago in brzdała je svoje misli pravtako kakor svoja dejanja. Razen tega se je hotela vsa očuvati za tistega enega, ki mora še priti.

«Bila je samostojna, služila si je kruh v uglednem svobodnem poklicu. Njene gmotne razmere so bile dosti ugodne in lahko bi bila živela mirno in zadovoljno, da ni bilo njenega usodnega hrepenenja po ljubezni.

«Končno je v njen življenjski krog stopil mož, čegar vitežka osebnost jo je takoj osvojila. Toda njegov stan je izključeval vsako nado na kako zvezo in ona, v svetem strahu pred vsem idealnim, ni dovolila niti svoji najtajnejši misli, da se mu približa drugače nego v resnem spoštovanju.

«Tako so zopet minula leta. Pomislite, leta za ženo, ki že itak ni bila več mlada. Svet dela cenene dovtype na ženski strah in sram pred leti; dejansko je pa beg časa, ki odnaša ženski mladost in svežost, vir njene tragike. Ve ste še dosti mlade, da se tega ne zavedate. Pa je resnica.

«Prosím vnaprej, doktorica Vera, da me ne prekinjaš — debato odgodimo na drugo priliko. Pravim: vse je nečimernost za žensko razen ljubezni in njeno srce nima pokoja, dokler ne počiva v njej.»

Gospodarica: «Prav to velja tudi za moškega, ako svoje narave ni ubil na ta ali oni način. — A ti nadaljaj.»

«Torej za žensko je ljubezen vprašanje vseh vprašanj. Prosim: prava, globoka, na medsebojnem razumevanju in spoštovanju temelječa ljubezen in ne morda samo zunanja zakonska ali nažonska zveza. Toda moški išče v ženski vedno nove mladosti; je kakor metulj, ki se mu hoče vedno le

svezih cvetov. A ženska se stara, v trpljenju in bridkosti tako hitro stara! To je usodno za žene, ki imajo moža, ker jim navadno postaja nezvest, a dvakrat usodno za tiste, ki moža še sploh niso dobile ali pa so ga prezgodaj izgubile. Z vsakim dnem čutijo, kako se jim ruši most, ki vodi v obljubljeni deželni ljubezni. Iz pogledov, iz krutih besed soljudi čutijo, kako postajajo samo še karikatura tega, kar se od ženske zahteva: mladosti in lepote, karikatura same sebe; čutijo, kako so družbi v ceni samo še kot tovarno živinče, kot objekt sebičnega izkoriščanja. Kako naj torej ženska ne sovraži in ne zatajuje svojih let, ako ni izjema in ne žvižga na svet in ljubezen, išoč tolažbe v poklicu ali v užitkih, ki z ljubeznijo nimajo ničesar opraviti. — Vsekakor je vrag usodo žene od početka izmaličil.

«Moja junakinja se je zavedala, da ji teko za njene upe ne zadnja leta, ampak zadnji dnevi. Sicer so se ji znanke čudile, češ da je še tako mladostna; toda ona je vedela, da je bežeči čas njen neizprosni, zakleti sovražnik. Zato je čimdalje tembolj napeto pričakovala, da končno potrka na vrata tisto lepo in veliko, ki se ji je dozdevno oglašalo iz dalje.

«Tedaj se je zgodilo, da je začel mož, katerega sem bila preje omenila, češče prihajati v njeno bližino. Kazal je nasproti njej izredno obzirnost in toliko blagost, da jo je vso prevzelo čuvstvo hvaležnosti in udanosti. Hvaležnosti, udanosti in spoštovanja. Nič drugega. Tako je mislila. Ko se je pa nekoč pri nekem poslu sklonil preko nje po listu papirja, jo je obšla od sladke omame slabost. Tedaj se je zavedla, da ga ljubi. — Da boste razmerje prav razumele, moje drage, bodi povedano, da je bil tudi on že davno imel svojo mladost za seboj. Bil je pa v svoji askezi še vedno lep, ponosit mož, zanjo kakor izbran.

«Kaj sedaj? Nikoli si ni bila predstavljala ljubezni izven legitimnih meja. — Drca. Vera, ne smeaj se mi tako porogljivo! Vzemi na znanje, da te v obisti poznam in vem, da si v stvari morale prav tako filistrska kakor vsaka normalna Slovenka — kljub vsemu nasprotnemu videzu, za katerega si toliko prizadevaš. Sicer pa poslušaj dalje!

«Kakor jo je novoporojena, s tolikim hrepenenjem pričakovana ljubezen osrečevala, se ji je vendar iz vseh sil uprla. Že to — kaj bi porekel on, če bi opazil, kaj se godi v njej! Kako temeljito bi izpremenil svoje mnenje o njej, kako bi jo začel zaničevati in prezirati! Potem bi morala umreti. Začela je neusmiljeno borbo proti sebi in najbrže bi bila končno uspela, da se ni zgodilo nekaj, kar jo je vrglo v čisto drugi tir.

«Bilo je nekega večera, ko sta si ob zastrti svetilki v poklicnih poslih stala nasproti. Njo je napadala sladka omama, toda premagovala se je in govorila mirno. Naenkrat pa so se jima zapletle oči, da nekaj hipov nista mogla ločiti pogleda. Prvi se je zavedel on. Zmedeno je dovršil poslovni pogovor in hitro odšel. Ona pa je ostala v času ene same misli: Tudi on me ljubi!

«To je bilo zanjo razodetje. Pred njim so se kakor sneg pred solncem stopili vsi pomisleki, izgubili veljavo vsi pisani zakoni. Sklenila je: Z njim v življenje in smrt.

«On je poslej še češče iskal prilik, ko je bila sama. Prihajal je kakor pod neodoljivim vplivom njenega hrepenenja in se ustavljal tik ob njej. A nikdar se je ni dotaknil niti z obleko. Tudi svojega pogleda iz bližine ni nikdar več uprl vanjo. Niti z besedo niti z najrahljšim znamenjem ni nikdar izdal svojih čuvstev. Samo v njeno bližino je prihajal in ji kazal svoje nagnjenje na neki čisto poseben, nežen, molčeč, a tembolj očarujoč način.

«Njo je vsak dan znova izzvano, a nikdar niti s kapljico utešeno hrepenenje začelo dušiti, uničevati. Vse noči je mislila nanj in hrepenela po njem. Živela je le kratkim minutam, ko je mogla uživati njegovo bližino. Ni vedela, kaj se prav za prav godi v njem. Da jo ljubi, ni mogla dvomiti, toda zakaj ne vrže z obraza strahotne asketske krinke, zakaj se ji vsaj s pogledom ne razodene? Ali si ni gotov nje same, ali se boji morebitnih zapletljajev, odkritja v javnosti ali pa se zatajuje iz prepričanja, iz zvestobe do stanovske obljube? Ali naj sama žrtvuje svoj ženski ponos in mu pove, da ga ljubi, da pa od njega ničesar, ničesar ne zahteva, česar sam noče, marveč želi od njega samo eno odrešilno besedo, ki bi ji povedala, da ima pravico misliti nanj?

«Ko je napetost postala docela neznošna, se je odločila. Na poslovni list, ki je moral priti neposredno v njegove roke, je napisala par dozdevno brezpomembnih besed, ki jih je pa moral on umeti. — Naslednji dan je čakala svidenja v čudno svečanem razpoloženju. Tako mora biti umirajočemu ali komu, ki se vedoma podaja v smrtno nevarnost. „Biti ali ne biti, to je sedaj vprašanje“, si je ponavljala.

«Začula je njegove korake ob čisto nenavadni uri. Srce ji je zastalo, obhajale so jo smrtne slabosti. Tedaj vstopi on — veselo razpoložen, popevajoč. To je bilo neznošno z njenim sveto-slovesnim razpoloženjem. To pot ni bila sama. Vendar je porabil trenotek, da se je sklonil k njej in ji naznanil neko brezpomembno poslovno stvar. Pri tem pa ji je prvič zopet ostro pogledal v oči. A ta pogled se ji je zdel čudno neznan. V njem ni bilo nič tistega milega, svetega ognja, ki ga je čutila v svojem srcu in po katerem je tako hrepenela, da bi ga končno videla tudi v njegovih očeh. V njegovem pogledu so se kresale neke njej čisto tuje, nerazumljive iskre.

«Ranjena, razočarana v svojem najsvetejšem pričakovanju, je hipoma zaprla vse duri svojega srca in se grozeč postavila predenj. On se je osupel, nerazumevajoč, oddaljil. Parkrat se ji je še skušal približati, a obdala se je z ledeno steno in se ni več ozrla vanj. Odšel je.

«Tedaj si je skušala raztolmačiti, kaj se je bilo pravkar zgodilo. Ali naj to pomeni konec? Zakaj ga je prav za prav odbila? Svoje razpoloženje

je najbrže le hlínil zaradi drugih, ki so bili navzoči. In njegov pogled! V svojem bolestnem razpoloženju je pač vse videla napačno. Ali ga res več ne ljubi? Potem ga sploh nikdar ljubila ni. To je blaznost.

«Zmedena, razburjena je nestrpno čakala večera in njegovega prihoda.

«Prišel je ob običajnem času, s trdnim korakom, ves viteški in lep v svoji resni moškosti. V hipu ji je zavalovala v srcu vsa prejšnja neizrekljiva ljubezen. Pogledala ga je vprašujoče, proseče. On pa se je ustavil dalje od nje nego običajno in v tem, ko je govoril o poslovnih stvareh, je odločno, izrazito odmajal z glavo, a v njegovem pogledu, kruto uprtem vanjo, je bil ošaben posmeh. Potem je odšel trdih korakov in se ni več ozrl.

«Obstala je za svojo mizo, mirna in tiha. Niti ganila se ni. Ure. Le tu in tam je zašepetala: „Torej smrt. Samo kako, da ne bo zgledovanja“.

«Vedeti pa morate, moje ljube, da je prav takrat zelo veliko mislil nanjo mlad, idealen fant, s katerim sta se po mišljenju in čustvovanju izredno skladala. Vedela je, da jo je visoko častil in treba bi bilo le malo netiva od njene strani, pa bi vzplamtela ljubezen. Toda baš zato je skrbno pazila na svoje vedenje in vedno namenoma spominjala veliko razliko njenih in njegovih let. V tisti težki uri pa se nanj sploh spomnila ni. To vzemi Ti, doktorica Vera, izrecno na znanje.»

«Dobro, dalje», je dejala Vera in pozabila na sarkazem.

«Pri kraju sem. Prihodnji dan je ostala moja bedna junakinja doma in čez nekaj dni prosila za daljši bolezenski dopust. Nameravala se je odpeljati na jug — pretvezno zaradi zdravja, dejansko pa z namenom, da tamkaj v hladnih globinah Jadranskega morja neopaženo pokoplje svoje življenje in svojo bol. Tako mi je priznala v pismu, v katerem mi je izpovedala kot edinemu človeku svojo tajno. To pismo so mi skrbno zapečateni izročili po njeni smrti. Znam ga na pamet in sem vam vse pripovedovala domalega z njenimi besedami. Žive je nisem več videla.

«Ni pa sama končala svojega življenja; to ji je usoda ipak prihranila. Predno je namreč mogla urediti vse potrebno za odhod, je nenadoma zbolela na smrt. V dobrem tednu je bila tam, kamor si je želela: v hladnem grobu. Kolikor sem dognala, jo je tik pred smrtjo obiskal mož njenih bolečin. Kaj sta govorila, ali ji je olepšal zadnje ure s priznanjem svoje ljubezni in jo tako spravil z usodo — ali pa je ostal zagoneten oziroma brezčuten tudi nazadnje, to je ostala njuna tajna. Njega osebno sploh nisem poznala, a na njenem mrtvem obrazu nisem mogla čitati ničesar zemskega, z njega je odsevala zgolj velika večnost...»

Pisateljica je ostala. Posloвила se je od gospodarice, ostale pa kratko pozdravila:

«Na svidenje, drage, prihodnji teden pri meni! Da mi nobena ne manjka!»

«Čakaj, tudi jaz grem!» je nervozno planila Vera.

«Pojdi.»

Šli sta vso pot molče. Še-le ob slovesu je vprašala Vera s čudno zatrtim glasom:

«Povej mi, ali jo je ljubil ali je ni?»

«Kako naj to vem? Na tem problemu je junakinja sama umrla...»

«Usoda ji je bila mila; jaz smrti zaman iščem...»

«Ti?... Ej, zdelo se mi je nekaj takega!... Bog s teboj, dekle!

Drži se. Mlada si še, preboliš...»

«Kakorkoli; toliko, da veš...»

Še par misli o mladi ljubezni. (A. Č.)

Čitala sem razpravo «O mladi ljubezni»; z dušo sem jo čitala, bolj z dušo kakor z očmi. Da še danes kdo piše o lepi idealni ljubezni, ko je svet moderen, mladina moderna in ljubezen seveda tudi!

Iskali smo jo mi vsi, ki smo z iskrico idealizma stopili na široko pot, drhteč hrepenenja, polni nemirnega pričakovanja... Iskali smo jo s čisto dušo, z lepote in solnca žejnim očesom, a na življenjskih stezah ugašajo hitro žarki v očeh in želje v duši umirajo. Moderen je svet, idealistu ni pota po njem.

Pa da izpregovorim še par besed o njej, o ljubezni, o tisti idealni in vzvišeni, ki smo jo zasanjali v onih prvih, svetlih dneh — da izpregovorim kot ženska! Ne vem, če se da stisniti pojem ljubezni v kratko definicijo — mislim, da ne! Le občutiti se da, v dnu plemenite, globoke človeške duše in ni ji izraza v besedah. Gotovo je to vzvišeno čustvo mogoče le pri ljudeh, ki imajo dovolj inteligence, — prirodne, rekla bi, srčne inteligence — ne one, ki jo daje svet in družba. Značaj pa je seveda prvi pogoj, da je sploh govoriti o človeku z dušo in s svetimi njenimi čustvi. Ravno v pomanjkanju značajev je glavna tragika današnje ljubezni. Posledica vojne je to, ki je ranila človeštvo v globino njegove duše in razoralo v njej, kar bi ji moralo biti najsvetejše: ponos in značaj.

Resnica je, da na vsakega ugodno vpliva vnanja, telesna lepota, a zdi se mi, da je to edino in vse, kar išče današnji mladi moški svet — in to, žal, ono bleščečo lepoto, vablljivo, eksotično, odeto v razkošje in pestrost kričečih barv, umetno podčrtano v modernem in najmodernejšem slogu in kroju — tisto rafinirano lepoto, ki ni naravna in sveža in trajna. V lepi ali olepotičeni ženski pa družabnost, ne, vse več: zabavnost, drznost, da, frivolnost. Takšen je mladič, vihrav, površen namreč, resnejši preudarja, računa in išče denar.

Da, denar! To je po mojem mnenju največja, najbolj realistična, najbolj surova zapreka idealne ljubezni. Žalostno je, da nima naš inteligent danes prostih poti in proste srca, ker nima svoje eksistence. Tako zataji premnogi svojo ljubav, izda svoje mladostne sanje in proda svoje ideale in to vse za «dobro partijo». In ravno toliko deklet polaga na svoj poročni dan svojo dušo v grob, svojo dušo in njene sladkosti, njene tajne in njene boli, kraj sveže gomile pa stoje mrki stražniki: denar, denar in denar. Za deklice so velike važnosti tudi razni naslovi, mamljivi, doneči, visoki — ki pa seveda ne dajejo duši večje vrednosti in bogastva.

Vse premalo idealizma je v življenju, zato so dobri in najboljši in najidealnejši ljudje že v svoji pomladi razočarani in osamljeni. Kot pastorki narave stoje ob strani, dasi je njihovo srce, bogato in plemenito, zmožno mogoče najlepše, najčistejše ljubavi. Koliko je «starih devic» — kakor imenuje svet

samotarke —, ki so rojene za majke in vzgojiteljice najboljše dece, ki so ustvarjene za ženo najsrečnejšega moža, ki bi lahko bile duša najtoplejšega, najlepšega doma.

Vse to vidim in gledam okrog sebe in — dasi še skoro otrok v življenju — nikjer ne najdem ljubezni v harmoniji človeških duš, ki jo smatram za edino lepo in idealno mlado ljubezen. Svet ji nekako zasmehljivo pravi: platonska ljubav, in ne veruje vanjo. Kolikokrat stopi s trdo nogo med bitja, ki se ljubijo z dušo in s srcem! Raje govori slabo o bližnjiku kot dobro in s svojim obrekovanjem oskruni premnogo najčistejših in svetih vezi, uniči najlepše bodočnosti.

Koliko deklet si ravno radi zlobe, ki je na svetu, ne upa pogledati ob pravem času solncu v obraz, ne upa izdati skrivnosti svoje deviške, nežne duše, koliko jih ne more stopiti niti korak svoji sreči nasproti! — In to so navadno najbolj sanjarske narave, nesamostojne sicer, — a udane in mehke, potrebne najtoplejših žarkov velikega misterija, vredne najčistejše njegove sreče...

A čas beži kot blisk — —
in naša mladost je zgubljena,
pomlad zamujena...

Čebela v družbi in službi človeka. (P.)

Naš svet se je od nekdanj rad bavil s čebelarstvom; že v najstarejši zgodovini naših prednikov dobimo sledove te prekoristne gospodarske panoge. Prvotna domovina starih Slovanov so bile rodovitne planjave jugozapadne Rusije. Ko so bili njih sosede še divji lovski in pastirski narodi, so bili naši dedi že marljivi, miroljubni poljedelci. Po obširnih poljanah so valovila bogata žita, okoli koč so pa duhtele staroslavne lipe. Znano je, da je cvet ajde, lipe, detelje in akacije najizdatnejša paša čebelam. Zato so bile te živalce že od nekdanj najzvestejše družabnice poljedelskim naselbinam. Ko so se Slovani naseljevali po južni in srednji Evropi, so kot poljedelski narod posedali rodovitna porečja, koder so zopet uvajali prejšnje običaje. Tako je ostala tudi čebeloreja značilno opravilo vseh slovanskih seljakov. Iz medu in sadja so pripravljali medico, ki jim je bila priljubljena narodna pijača; vina niso poznali. Čebelarstvo pa je zadobilo še večjo važnost pri naših pradedih potem, ko so sprejeli krščanstvo. Po svetiščih so namreč uporabljali voščene sveče. Zato je še danes čebelarska obrt izredno razvita zlasti po onih pokrajinah, ki se priznavajo pravoslavnemu veroizpovedanju.

Tudi po slovenski zemlji so že od nekdanj v obilni meri redili čebele. Stari ljudje se spominjajo, kako so vozili čebele «v pašo». Ko so zacvetela ajdova polja po ljubljanski okolici, so prihajali v ranih jutranjih urah čebelarji iz onih krajev, kjer ne vspeva to žito. V mraku so naložili doma panje na vozove in jih po noči vozili po živahnih cesarskih cestah. Na ljubljanskem polju so imeli čebele «v paši», dokler je cvetela ajda.

Da je bilo čebelarstvo res naše prastaro narodno opravilo, dokazuje dejstvo, da smo se bili baš na tem polju povzpeli do strokovnjaške stopinje. Ko so namreč v 18. st. začeli vladarji razumevati pomen narodnega gospodarstva in so v ta namen tudi ustanavljali raznovrstna izobraževališča, je bil Slovenec Anton Janša nastavljen kot prvi predavatelj na novi dunajski čebelarski šoli. V nobeni gospodarski panogi ni izšlo toliko spisov in se ustanovilo toliko društev kakor v čebelarstvu. Najbolj so gojili čebele Gorenjci, ki imajo še danes krasne dohodke od nje.

Naši pradedi so negovali čebele z največjo skrbnostjo in ljubeznijo. Na čebelnjak so mislili z isto prisrčnostjo kakor na otroško zibelko; na končnice pri panjih so risali srčke in druge okraske, kakoršne dobimo tudi na zibkah. Poleg tega vidimo na starih panjih prizore iz vsakdanjega življenja, kar nam priča o narodni dovtipnosti in hudomušnosti ter obenem dokazuje, kako je naš človek baš pri čebelah preživel tudi svoj notranji svet. Zato smatramo lahko slike na panjih za najstarejše narodopisne spomenike našega ljudstva. Ker je ohranjenih največ prastarih narodnih okraskov na cerkvenih prtih, zibelkah in panjih, lahko po pravici sklepamo, da je naš praded v razmerju do Boga, do otroka in do čebel najgloblje preživel svoj duševni svet. Čudno je le, da nam narodna pesem nikjer ne govori o tej prisrčnosti, ki jo je čutil naš človek do čebele; saj so vendar vsi drugi priljubljeni predmeti in globoki občutki našli mesta v njej!

Tudi pri drugih narodih čuti človek prisrčno vez do čebele in misli obenem, da se čebela udeležuje njegovega duševnega življenja. Značilni so tozadevni običaji pri Nemcih. Gotovo je za hišo največja nesreča gospodarjeva smrt. V mnogih severonemških krajih imajo navado, da gre ob takem dogodku nekdo k panju in pove čebelam: «Vaš gospodar je umrl!» Če bi tega ne storili, mislijo, da bi tudi čebele pomrle. V neki drugi nemški pokrajini gre v takem slučaju najstarejši sin v čebelnjak, potrka na vsak panj in govori: «Čebelice, vstanite, gospodar vam je umrl!» Na Westfallskem vodijo ženina in nevesto k ulju ter ju s posebnimi besedami predstavijo čebelam in jih prosijo, naj ju ne zapuste zlasti potem, ko bosta imela otroke. Na Francoskem hodijo ponekod ob rojstvu otroka pripovedovat to novico vsem panjem in jih obenem zavijajo v rdečo ruto. Kadar kdo umre, so pa panji pokriti s črno tančico toliko časa, dokler nosijo ljudje žalno obleko po pokojniku.

Že najstarejši narodi so imeli čebelo visoko v čislu. Človek je kmalu izpoznal dobroto in korist medu, pa tudi duševne zmožnosti čebele in njen čudoviti zmisel za uredbo življenja, zato ji je pripisoval božansko moč. Stari Indijci so častili boga Višnu kot gospodarja sveta. Upodabljali so ga kot čebelo, ki sedi v čaši lotosove rastline. Egipčani so izkazovali božjo čast črnemu biku Apisu. Ta je baje imel na spodnji strani jezika znamenje, ki je nalikovalo čebeli. Po njihovi veri se je namreč duša Ozirisa utelesila v Apisu; ko je ta poginil, se je preselila v čebelo, od tu pa zopet v bika. Tako je bila čebela starim narodom simbol življenjske moči in vsled tega v ozki zvezi s predstavo o vrhovnem božanstvu. Prej omenjeni običaji evropskih narodov so gotovo daljni odmev nekdanjega malikovanja. Učenjaki so dognali, da imajo skoro vsi jeziki v besedi čebela in med skupni temeljni koren, iz česar sklepajo, da jo je že predzgodovinski človek uvaževal kot čudežno božansko bitje in je imel zanjo označbo v oni dobi, ko ni bil niti njegov govor še razvit. Še danes čutijo povsod spoštovanje do čebele in pravijo, da umre. Saj pa nima nobena druga žival tako mojstersko urejenega življenja. Pri njej zasledimo splošno temeljno življenjsko uredbo; ma t i c a, ki skrbi le za novi zarod; troti, ki so samo za oplojevanje in uživanje; delavke, ki opravljajo vsa hišna dela. Čistijo in pospravljajo panje, zidajo satovje z geometrično natančnostjo, goje ličinke in skrbe za odstranitev lenih nepridipravov - trotov; proizvajajo ogromne množine voska in medu. Zato imamo čebelo za zgled marljivosti, vstrajnosti in snage. Po njej radi nazivljemo liste in društva, katerih delovanje temelji na vstrajnem podrobnem delu.

Čebelarji vedo, da žive čebele tudi duševni svet: če se jim je v nevarnosti pogubila matica in je ne morejo nadomestiti, otožno obletavajo panje. Zračni tlak vpliva nanje kakor na živčevje človeka: pred poletnim viharjem opazimo pri njih silno razdraženost. Istotako so dostopne vplivu podnebja: po južnih krajih so veliko živahnejše nego njih severne sestre.

Med ima mnogo hranilne vrednosti in je zato zelo važno živilo. Že stari narodi so mu pripisovali čudežno moč, ki ohrani telo zdravo in jasen razum. Po njih mnenju so ga vživali celo bogovi. Znani staroveški učenjak Pitagoras je kot devetdesetletni starček trdil, da je doživel toliko starost le zato, ker je pogosto vžival med.

Glavni sestavini meda sta sladkor in voda. Čim gostejši je, tem več sladkorja ima in tem boljši je. Ako čebelarji prezgodaj poberejo med, ostane v njem preveč vode; nezrel med začne potem vreti in se pokvari. Dober med pa se hitro zgosti v zrnca.

Naše telo potrebuje mnogo sladkorja, ker ima v sebi redilne snovi. Sladkor pa dobivamo iz rastlin. Te vsebujejo navadni ali takozvani trstni sladkor, ki je kot tak neprebavljiv. V našem želodcu se mora najprej spremeniti v grozdnega in šele potem se dalje prebavlja, da stopi konečno v kri. Otroci in bolniki pa imajo preslaboten želodec, da bi mogel izvršiti to dvojno delo; vživanje sladkorja ima v mnogih slučajih zle posledice; želodec se pokvari, pravimo. Priporočljivo je, dajati otrokom in bolnikom namesto sladkorja med bodisi v čaju, kavi ali z drugimi jedmi. V čebelinem želodčku se namreč neprebavljivi cvetni sladkor pretvori in pride v med že kot grozdní sladkor, ki ga naš želodec hitro prebavi in ga takoj odda v krvne sestavine. Med pospešuje na ta način tudi prebavo in ga zato lahko smatramo kot blažilno sredstvo proti zaprtju. Marsikdo, ki je trpel na tej neprijetnosti, je popolnoma ozdravel s tem, da je redno in pomalec vžival med. Priporočajo ga zlasti otrokom, ki imajo še občutljive prebavne organe in so radi tega umetna čistila zanje premočna. S pogostim vživanjem medu pa se uredi prebava in pravilno izločevanje neprebavljenih živilskih snovi. Pretirano vživanje samega medu bi bilo škodljivo, ker bi se s tem želodec razvadil ter bi postal preobčutljiv za težjo hrano.

Predno zapre čebela celico, izpusti vanjo kapljico mravljinčne kisline; ta ohrani med in mu tudi poviša zdravilno vrednost. Zato je boljši in zrelejši oni med, ki ima močnejši duh po mravljah. Vsled prijetnega vonja in raznih drugih kislin, ki jih ima v sebi, draži v ustih zleze slinavke, da izločujejo obilo sline, kar vpliva tudi na hitrejšo izločevanje želodčnih žlez.

Večkrat slišimo, da čebelarji ne poznajo revmatizma. Čebelni pik vsebuje namreč strupe, ki se dajo uporabiti v zdravilstvu. Nekaterim zdravnikom se je posrečilo, da so ozdravili revmatične osebe s številnimi čebelnimi piki.

Že naše prababice so kuhale prehlajenim otrokom in nadušljivim osebam lipov, bezgov in sličén čaj ter ga sladile z medom. Izpoznale so, da mehča kašelj in olajšuje sopenje. Zato se po njem prijetneje počutijo oni, ki imajo katar v grlu, na pljučih ali v prsih.

Ni vsak med iste barve in tudi ne iste vrednosti, čeprav je dovolj zrel; to je odvisno od cvetja, na katerem se pasejo čebele. Na Poljskem se pasejo večinoma po lipovem cvetju; zato je poljski med znan po zagoreli barvi in krasnem aromi. Ogrske čebele srkajo iz akacij in dajejo svetlorumeno strd; na svetovnem trgu je znan krimski med po izredno prijetnem okusu in vonju.

O varčnosti. (Jak. Soklič.)

Ena največjih napak naše mladine je velika zapravljivost. Le poglej, kamor hočeš, mati! Tvoj starejši sin ne more trpeti beliča v žepu: tako dolgo ga srbi, da ga zapravi ali na plesu, ali s pijačo — v obeh slučajih sebi — v škodo. — Ali tvoja odrasla hči: vse, do zadnjega vinarja bi dala v obleko, v lišp. In tvoji mali! v Trstu: poleti za sladoled, pozimi za kostanj! na deželi pa za sladkor; stotinke ne more trpeti naša mladina v žepu!

Materina dolžnost je, da *otroka že v nežni mladosti navadi na varčnost*. Da se prav razumemo! Ne na skopost; na tisto pametno varčnost, ki vedno pomisli, predno denar izda! Iz svojih otroških let se spominjam najprej na lončeno posodico z malo odprtino. Vsi otroci smo jo imeli. In vsak vinarček, ki smo ga dobili v dar, je moral hitro smukniti notri. Ko je bilo že precej vsebine, smo lonček razbili — znesek je pa romal v poštno hranilnico.

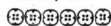
Imeli smo dobrega učitelja Alojzija N. — Ta gospod nas je vedno navajal k varčnosti — v tretjem razredu je pa najpridnejšim prinesel sv. Miklavž pri njem malo tablico s prilepljeno desetvinarsko znamko. Kakšno veselje med nami! Varčevali smo, kupovali znamke, jih lepili na tablico, ko je bila cela krona, smo nesli v poštno hranilnico. Do petdeset in še več kron smo nabrali. Ko je neki ubogi deček šel v gimnazijo, si je vso obleko kupil sam s prihranjenimi kronicami.

In sedaj! Ni še dolgo, ko sem čul mater: «Pojdi, sinko, po sol, pojdi! Ti bom dala 20 vinarjev za sladoled!» — Druga mati se je pritoževala: «Tak je naš Jurček, če mu ne plačam, pa nič neče storiti. In vse nese za sladkarijo!» — Poznam dečka, ki marsikak vinar dobi — vse porabi za *kino*. Njegov tovariš pa za — *tobak!*

Kaj ima potem ubožček od denarja? Najprej se navadi zapravljanja; navadi se na *sladkosnednost* (v poznejšem življenju se ta obrne na pijančevanje!), navadi se *kajenja* (kolikim kajenje poškoduje zdravje!), navadi se na obisk *kinematografa* (a kdo popiše vso škodo, ki jo dela kino naši mladini, in vse pohujšanje, ki ga otrok pobere v kinu!).

Ko tak razvajen otrok, ki ne zna denarja prav obračati, doraste in se poroči — mislite, da se bo izpreobrnil! Kar se Janezek uči, to Janez zna! Slabi gospodarji, slabe gospodinje postanejo. Revščina v hiši. Čeprav mož služi. Otroci lačni, čeprav bi ne bilo potreba! — Pri tej draginji še dobra gospodinja, ki vsak denar trikrat obrne, predno ga izda, težko izhaja. Taka pa, ki ni varčna, peha družino v propast! Kjer žena ne varčuje, gotovo mož zapravlja, v družino pa prihaja revščina, nezadovoljnost, obup in vse nesreče, ki iz teh izvirajo.

Matere! Težki časi so, ki jih preživljamo. Še težji pa bodo, če se mladina ne navadi varčnosti. Tvoja dolžnost, mati, je, da *svojega otroka navadiš, da postane varčen do skrajnosti*. Vedno se ti nudi prilika za tako vzgojo. Vsako priložnost porabi in napravi iz svojih otrok varčne otroke, dobre gospodarje in skrbne gospodinje.

Epigram trgovki z dobrimi sveti. (Črtomira.)

Za pozimi, za poleti
robo v Bistrici prodajaš,
zraven pa visoke cene
s sveti praznimi oslajaš.

Toda, glej, da tvoji sveti,
te ne bodo pokopali!
Saj ne bi te poslušali,
kdo si, če ljudje bi znali!

	IZVESTJA	
--	-----------------	--

V tretje leto.

Ko smo pred dvema letoma začele izdajati «Ženski Svet», so bili naši načrti še tako nejasni. Slovenska žena že nekaj časa ni imela svojega glasila, vojne zmede, povojni gospodarski in kulturni prevrati: vse to je vplivalo, da nismo poznale same sebe. One, ki smo se združile pod okrilje «Ženskega dobrodelnega udruženja» v Trstu, smo pregledale «našo poljano», videle smo splošne potrebe; nismo pa znale, bo li sleherna naša žena naših misli, so li te potrebe resnično potrebe nas vseh, so li vse pripravljene hoditi z nami po naši začrtani poti k skupnemu cilju.

Ko dovršujemo drugi letnik «Ženskega Sveta», ko poteka s tem drugo leto našega skupnega prosvetnega prizadevanja, nismo več same. Pridružilo se nam je nad 4000 sodelavk, ki nam pomagajo graditi popolnejšo kulturno stavbo našemu narodu in človeštvu. Vseh 4000 naročnic čuti z nami, nestrpnost pričakuje vsak mesec naše besede. Ako računamo, da ima vsaka naročnica zopet svoj krog, do katerega pride naše glasilo, pa lahko še z večjo bodrostjo in samozavestjo stopamo po nadaljni poti.

Številna objavljena in še številnejša neobjavljena priznalna pisma pričajo, da gledamo našo ženo s pravega vidika in da jo vodimo proti onim ciljem, ki temelje resnično v njeni prirodi in v njeni potrebi. Tekom dveh let smo tako vzgojile čitateljice, da jim ne zadostuje več sedanja stopnja lista; žele si sicer iste poti, toda ta pot naj se dviga vedno višje in širje. S posebno radostjo priznamo, da je tudi naše ženstvo začelo pojmovati zmisel ženskega vprašanja in da se izredno zanima za obči napredek žene in njenega udejstvovanja v javnem življenju.

Da se list vsebinsko dvigne, smo si zagotovile sotrudištvo prvih naših leposlovocev in strokovnih dopisnikov. Izpopolnjevale bomo prilogo za ročna dela, ki bo prihodnje leto tako velika kakor krojna pola; modna priloga bo izhajala tako, da bo pravočasno obveščala naročnice o modnih spremembah: pomladanska februarja, poletna maja, jesenska avgusta, zimska oktobra.

Z izpopolnjevanjem lista se pa večajo stroški, da smo prisiljene zvišati naročnino za inozemstvo, ki bo znašala za Jugoslavijo celoletno Din. 64, polletno Din. 32, četrletno Din. 16; zato bodo pa vse naročnice dobivale tudi krojno polo. Za ostalo inozemstvo bo stal list s krojno polo letno L. 26, tukajšne naročnice pa bodo dobivale list po dosedanji ceni: celoletno L. 14, s krojno polo L. 20; polletno L. 7, s krojno polo L. 10; četrletno L. 3.50, s krojno polo L. 5. Opozarjamo, da ne bomo prodajale lista več po tobakarnah in si zato ne bo nobena mogla nabaviti poedinih števil. (List bo v podrobni razprodaji le še pri Štoki.)

Tekom lanskega in tudi tekom letošnjega leta se je javilo toliko novih naročnic, da mnogim nismo mogle pošiljati lista, čeprav smo ponatisnile nekatere številke. Zato pa prosimo vse, ki se mislijo naročiti za prihodnje leto, naj se nam čimprej javijo. Istotako prosimo vse tiste dosedanje naročnice, ki bi drugo leto ne hotele več prejemati lista, naj ga odpovedo vsaj do 10. dec., da pravočasno določimo število izvodov za III. letnik.

Vsaka čitateljica naj se zaveda, da izdaja list dobrodelno udruženje, ki mora s svojimi skromnimi dohodki izvrševati preobilo dolžnosti in mora povsod štediti, zato naj ga nobena ne obremenjuje z malomarnim plačevanjem naročnine ali s tem, da mu celo povzroča nepotrebne stroške in delo, ko lista pravočasno ne odpove. (Uredništvo in uprava.)

DRUŠTVENA POROČILA

Žensko dobredelno združenje.

Počitniška akcija. Tudi letos je naše «Žensko dobredelno združenje» zasnovalo in izvedlo počitniško akcijo v prid naši potrební šolski deci. V to svrhu se je že meseca maja z okrožnico v «Ženskem Svetu» obrnilo na plemenita srca naših rojakov za brezplačno oskrbo dece tekom počitniške dobe. Odzvali so se tudi letos mnogobrojni dobrotniki, ki so se izjavili, da sprejmejo v nego in materinsko oskrbo naše otroke. Tako smo lahko odposlali na vse strani Julijske Krajine 200 naših otrok, ki so preživeli v lepi naravi, zdravem zraku in pri dobrih in velikodušnih ljudeh par mesecev prostega časa, katerega bi bili sicer morali preživeti v zaduhlih, po velikem delu temnih in brezsolnčnih stanovanjih ali po prašnih cestah, izročeni telesni in čestokrat moralni pogubi in nevarnosti. Pasiravno je letošnje poletje s svojim večnim deževjem sila nagajalo, da niso mogli otroci uživati v polni méri podeželskega življenja, so se vendar prilagodili tej sili, da je niso tako občutili ter so radostnega razpoloženja uživali novo življenje in dobrote, katere so jim izkazovali blagi dobrotniki. Žalibog ni bil odziv dobrotnikov tolik kakor v lanskem poletju. Razne nesreče: povodnji, silna neurja, ki so zlasti po nekaterih krajih naše Goriške uničila malone vse poljske pridelke, in druge nepovoljne razmére so bile vzrok, da si niso mogli mnogi naprtiti na rame oskrbe za tujega otroka, ko jim je le bdela pred očmi še mučna skrb za prehrano lastne družine. Vsled tega je bila akcija našega združenja otežkočena. Prošnje starišev za odposiljanje dece na deželo so se čedalje bolj množile, a razpoložljivih mest je bilo dosti premalo, in briga in skrb odseka za počitniško akcijo je bila tem večja. Otroci, ki so bili deležni letošnje počitniške akcije, so tem bolj občutili njene dobrote.

Negovani od blagih dobrotnikov kakor lastna deca, so se vrnili deloma posamezno koncem meseca septembra in deloma v skupinah v prvih dnevih oktobra, spremljani od naših odbornic ali poverjenic. Zaokrožena, zdrava ličica in živi očki so jim žareli, ko so hiteli pripovedovati starišem in znancem o vseh podeželskih doživljajih in o dobrotah, s kojimi so jih obsipali njihovi gostitelji. Niso jim nudili le hrane in hiše, nudili so jim vso skrb in ljubav, katero more gojiti le lastna mati napram lastni deci. Oskrbeli so jih poleg tega bodisi z obualom ali obleko, kakor je nanesla potreba. In ob slovesu, koliko božjih darov so nagromadili deci za «popotnico», da so otroci jedva sopihali pod težo svojih butar.

Ob toliki velikodušni primeri ne najde odbor «Ženskega dobredelnega združenja» primernih besed, da bi se dovoljno zahvalil

vsem blagim dobrotnikom, ki so na takó plemenit način pomagali naši deci in našemu združenju, da je moglo izvesti svojo človekoljubno nalogo. Prepričani naj bodo, da ostanejo v naših srcih zabeleženi z neizbrisno hvaležnostjo. Nebo dobrotno naj jim v obili méri povrne, kar so dobrega storili za našo deco. Obenem jih pa iskreno prosimo, naj blagovoljno odpuste kakšnemu našemu «nepridipravu», ako je v svoji otroški nespameti in hudomušnosti prizadjal svojim dobrotnikom neprijetnih trenutkov in nepotrebnih skrbi. Blagovoljijo naj upoštevati, da ni tega storil iz zlé volje ali srčne izpričnosti, marveč iz slabih navad, saj imajo žalibog naši otroci preveč prilike, da si jih osvoje. Uverjene smo tudi, da so bili poleg telesnega blagostanja deležni tudi moralnega užitka ter da se je marsikdo otresel grdih razvad ter se vrnil prenovljen duševno in telesno, za kar se mora zahvaliti svojim velikodušnim gostiteljem. Še enkrat topla iskrena hvala vsem Vam, dobrim in blagim, ki ste pripomogli k temu preporodu. Bog plati!

—a—

PO ŽENSKEM SVETU

Žena-mučenica. Pokopali so v Beogradu gospo Aleksijo Petkovičko, mater petorice bratov Petkovičev, ki so dali svoje življenje domovini v svetovni vojni. Pehotni major Miljutin je padel 15. novembra 1914. v bitki na Konatici, Aleksander, rezervni pehotni kapetan dne 6. avgusta 1914. pri Šabcu, Nikola, pehotni kapetan, je bil težko ranjen pri Požarevcu in je umrl 1. oktobra 1915., Svetozar, rezervni poročnik, je padel istega dne, Vladimir, kapetan, pa je umrl v Skadru za časa umikanja srbske armade skozi Albanijo. Srta od bolečin in kakor okamenela je dobivala majka Petrovičeva vest za vestjo, da ji pada sin za sinom. Tekom enega leta se je odprlo pet grobov, ki so ji odvezli pet nad, pet ljubljencev. Petkrat je umirala ona s svojo deco, sedaj pa je legla tudi ona, srta duševno in telesno, k večnemu počitku. Deset let je bila priklenjena na bolniško postelj in kadar je prišla k sebi, je neprestano spraševala, ali so vse to strašne sanje ali čista resnica. Sedaj po tolikih bolestih je odšla ta novodobna majka Jugovíček k svojim sinom, ki so s svojim mučeništvom tudi njej spletli mučeniški venec.

Dom za delavke. Skupina aristokratskih Parizank je ustanovila v Parizu dom, ki je namenjen onim delavkam, katere ne morejo dobivati hrane po delavnicah in tudi ne morejo hoditi na hrano ven radi prekratkega odmora. Zavod je stal ogromnega denarja. V njem dobiva kosilo 1250 oseb, večerjo 200; to so dekleta, ki nimajo svoje družine. Pri vohu dobi vsaka listek, ki stane 3 do 1.90 franka. Z njim gre k bifeju, kjer so pripravljene tople jedi, nato pa sede na določeno mesto. Krožnik mesne

jedi ali ribe velja fr. 1.50, zelenjave in sadja fr. 0.60. Poleg restavracije vzdržuje zavod tudi tečaje za jezike in telovadbo. Mlade delavke se jih lahko udeležujejo, ako plačajo na mesec fr. 5.— ukovine. Imajo tudi knjižnico, kjer si izposojujejo knjige proti pristojbini 10 stotink. Za počitnice pa je preskrbel odbor teh gospa delavkam letovišče. V krasni obširni vili blizu Pariza — toda na deželi — dobe hrano in stanovanje ter plačajo na teden 50 fr.

Odlikovanje Častne legije sta prejeli letos dve drugi Francozinji: gospa Moll-Weiss, ustanoviteljica materinske šole, in gospodična Adriana Bolland, drzna avijatikarica, ki je preletela Ande iz Argentinije v Čile.

Valček na angleškem dvoru. Angleška kraljica je nedavno prepovedala moderne plesse po vseh oficijelnih zbirališčih in je zopet uvedla valček. Tako bo ta stari in vedno lepi ples zmagoval nad fox trotom, tangom, shimmyjem in drugimi. Ti eksotični plesi so pripravili skrbne angleške matere tako daleč, da niso sploh hotele več voditi mladih hčerk na ples. To se je posebno opazilo v aristokratskih krogih, kjer ni bilo na plesih skoro nobene mladenke. Sicer pravijo, da tudi valček ni pravi ples za gojenke, ker preveč opaja plesalce. Toda v primeri z najmodernejšimi plesi je vendar toliko trezen in dostojen, da ga sprejemo v salone resnega angleškega dvora.

Nenavadne policistke. Gospa Halmiton v New-Yorku organizira žensko armado, ki bo štela 100 žen. Imele bodo posebno nalogo, da bodo zasledovale in aretirale gospode razne starosti, ki pregoreče dvorijo in nadlegujejo ženske po cestah. Hamiltonova svetuje svojim zaupnicam, naj nosijo pri sebi močno iglo, s katero naj se branijo. «Zbadajte», jih uči, «rana, ki jo napravi igla, razkrije krivca.»

Koliko frankov stane ženski nasmeš? Sodišče v nekem francoskem mestu je stalo pred nenavadnim vprašanjem. Vprašanje je čudno, ker ni najti zakonskega določila. Znana umetnica Jeanne Luga je zahtevala od marsejskega bogataša Vidala odškodnino, ker je po njegovi krivdi izgubila za vedno svoj smehljajoči izraz. Zgodilo pa se je takole: Vidal jo je povabil nekoč na zlet v avtomobilu. Med potjo se je auto prevrnil. Vsi potniki so zleteli na tla in bili bolj ali manj poškodovani. Tudi umetnica je zadobila nekaj poškodb, po nesreči pa je bila najbolj ranjena na ustnicah. Rana se je sicer zacelila, toda ustnice nimajo več onega smehljajočega izraza, ki ga je občinstvo tako visoko cenilo. Jeanne je zahtevala 75 tisoč frankov odškodnine. Sodniki niso vedeli, kaj bi storili in sami tudi niso znali ceniti ženskega nasmeha. Ubrali so torej srednjo pot in obsodili Vidala na 20 tisoč frankov odškodnine. Gospodična Jeanne se

je po razglasitvi obsodbe bridko — nasmejala.

MATERINSTVO

Vpliv duševnega razpoloženja na žensko mleko. Splošno je znano in dokazano, da vpliva duševno razburjenje na izločitev mleka. Ako se dojilka prestraši ali razjezi, dobi lahko dojenček drisko in krče v trebuhu. Ako se razburjenje kmalu poleže, se otrok kmalu zopet popravi, če pa tako duševno razpoloženje dojilke traja, se mora dojenček odstraniti. Zdravnik dr. Fabre je poročal, da je opazal taka duševna razpoloženja, ki so bila za dojenčka smrtonosna. V enem takih slučajev so grdo ravnali z mlado materjo, kar je vplivalo nanjo tako razburljivo, da je drugi dan dobil otrok drisko, četrti dan je bil pa že mrtev. Velika duševna razburjenost in potrtost matere je v nekem drugem slučaju povzročila v dojenčku črevesni katar in v par dneh smrt.

Doječi materi je torej vsa okolica dolžna največje obzirnosti, ako hočemo, da bodi njeno hranivo otroku — blagoslov. **Maca.**

Podvezavanje popkovine. Popkovina vsebuje žilo, po katerih dobiva dete iz materine posteljice s kisikom nasičeno kri, ki daje otrokovemu telescu življenje. Poleg te žile dovodnice sta v popkovini še dve odvodnici, po katerih se odtaka obrabljena ogljikovokisla kri iz deteta v posteljico. Ta krvni tok je jako važen za novorojenčka, zato ne smemo prehitro podvezati popkovine ampak šele takrat, ko v njej žila več ne utripuje. Utripanje popkovine je namreč znak, da potrebuje otroško telesce še maledga navala krvi iz posteljice. Prezgodnje podvezovanje popkovine je dostikrat vzrok otrokovi malokrvnosti in njenim posledicam. **Po dr. Derču.**

KUHINJA

Buče. Olupi še mlado zeleno bučo, zribaj jo kakor kisló repo, potresi s soljo in kumnom, oblij s kisom, premešaj in naj stoji. V kozici napravi bledorumeno prežganje, ki si mu pridejala in zrumenila malo čebule. Ožmi rahlo buče, deni jih v prežganje, malo zalij, pridenej par strokov sesekanega česna, vse naj še malo prevre. Ako vre dolgo, postane zelo vodeno in neokusno. Zelo fin okus dobe, ako dodaš malo gorčice. Nekatere gospodinje pridenejo tudi kisle smetane.

Ocvrte buče. Vzemi primerno količino mladih buč. Operi jih ter nalahko ostrgaj. Nareži jih nato podolgasto v tenke ploščice, katere osoliš, v moki povaljaš, v stepe-nem jajcu namočiš ter v ponvi lepo rumeno opraviš na razbeljenem olju ali pa zabeli.

Buče v solati. Vzemi mlade buče v poljubni množini. Operi jih dobro ter skuhaj v osoljeni vodi. Paziti moraš, da se preveč

ne skuhajo in zmečkajo. Vzemi jih ven ter postavi v cedilnik. Ohlajene nareži po dolžini v rezine ter jih zabeli z oljem in kisom. Mesto kisa uporabiš lahko citrono. Ta solata je prav okusna.

Dušene buče. Buče operi, ostrgaj, razreži na štiri dele ter odstrani iz njih pečke in kar je bolj mehkega. Zreži jih nato na kocke ter jih osoli. V kozici razbeli olje ter zarumeni v njem nasekljane čebule. Položi v kozico narezane buče, sesekljane peteršilja, strok česnika in nekaj očiščenih ter narezanih paradižnikov in nekoliko popra. To polagoma duši, da vsa voda izpari iz buči. Serviraj kot prikuho poleg vdušenega krompirja. Za to se rabijo lahko večje buče toda ne prestore.

Dušeni malancani. Malancane nareži na kocke, osoli jih ter jih deni pod težo, kjer naj bodo vsaj 1 uro. Nato jih deni v vodo, operi ter z rokami zmencaj, da kolikor mogoče iztisneš zrnje, zlasti ako je večje in skoro dozorelo. Malancane ocedi ter jih položi v kozico z gorkim oljem, kjer se je zarumenila sesekljana čebula. Prideni jim kakor bučam nekoliko nasekljanega peteršilja, strok česnika, nekoliko sesekljane zelene ter nekaj narezanih, olupljenih in očiščenih paradižnikov, duši vse skupaj dotlej, da se vsa tekočina posuši ter ostanejo malancani le v olju.

Ocvrti malancani. Malancane dobro operi ter razreži po dolžini v tenke rezine, katere posoliš, povaljšaj v moki, namočiš v stepenem jajcu ter v ponvi z vročim oljem ali pa zabelo lepo rumeno ocvreš. — a —

Pecivo s sadjem. Zmešaj dobro v skledi 10 dkg sladkorja, 2 rumenjaka, 5 dkg svežega raztopljenega masla, 2 žlici mleka ali smetane. To zmes zlij na ploč, kjer si pripravila 24 dkg bele moke, kateri si primešala pol male žlice kvasnega praška. — Vse to dobro zgneti v gladko testo, ki ga raztegneš na pol cm debelo ter položiš na z maslom pomazano ploščico; ob kraju obrni malo testa navzgor za rob ter deni v gorko pečico. Ko je testo že skoraj spečeno, pokrij vse pecivo enakomerno z na gosto skuhanim in oslajenim sadjem — najboljšo so hruške ali jabolka — ali pa z marmelado. Vrh sadja raztegni sneg iz 2 beljakov in potresi še s sladkorjem ter deni zopet v peč, da se sneg malo zarumeni; ne sme se pretrdo speči, ampak le toliko, da se da lepo zrezati v poljubne in ne premajhne kose. F. P.

Sadjevec ali kuhano sadno vino. K nemu litru sadnega vina se dene 8 dkg sladkorja, 8 žebic, 6 popovih zrn in nekaj celega cimeta. To se zavre in servira.

Amerikanski sendvič. 14 dek sur. masla se meša, da postane penast, potem se prideneta 2 kuhana pasirana rumenjaka, 3 osnažene pasirane sardele, 6 dkg fino sesekane gnjati, 6 dkg naribanega emental-

skega sira, 6 dkg salame, 6 dkg jezika — vse dobro sesekano in zmešano se namaže na žemlje.

Izvrstna sirova torta. Iz 14 dkg surovega masla, 20 dkg moke, 7 dkg sladkorja in enega rumenjaka se napravi testo in se razdeli v 2 dela. Ena polovica se da v tortni model, iz druge polovice se naredi mreža, ki se položi na sledeči nadev: 28 dkg sira se pretlači, 3 rumenjake, poljubno nekaj sladkorja in vanilije, 7 dkg olupljenih in zmletih mandeljev.

Zelo okusna jed. Napravi jabolčni piré z vinom in limonovim sokom; ko se ohladi, mu primešaj nekaj želatine, da dobi rožnato barvo. S tem napolni splahnjene skodelice (kolikor je oseb) in jih postavi na led. Ko je strjeno, se strese na krožnike in se okraši s spenjeno smetano ter servira z biškoti.

Preste. 84 dkg moke, 28 dkg surovega masla, 36 dkg sladkorja, 21 dkg mandeljev, nekaj cimeta, sok ene limone in limonine lupinice in 2 žlici vina, iz tega testa napravi male prestice, jih potresi z mandeljni in s sladkorjem ter lepo speci. G. B.

Vanilini kiplfici. Vzemi 28 dkg brašna (moke) i u njemu izradi 21 dkg surovog masla, zatim metni 7 dkg šećera, 10 dkg sitno samljevenih mandula, napravi testo i pravi kiplfice. Odozgo metni vanilin šećer.

Ženske kaprice. Uzmi 16 dkg brašna, u nj izradi 11 dkg surovog masla, 5 dkg šećera i 2 žutnjaka. To sve izradi na daski mlinčenjaku (valjarjem) razvuci koliko je tep-sija velika. Metni peći. Kad je pečeno ($\frac{1}{4}$ - $\frac{1}{2}$ sata), izvadi, namaži malo pekmezom (marmeladom) a odozgo metni sneg od 5-7 beljaka, u koji si metnula 15 dkg šećera. Peći opet malo dok ne otvrdne. M. B.

GOSPODINJSTVO

Dnevni urnik za posle mi je prišel prepozno v roke. Mnogo bi bilo treba predru-gačiti, ker se v današnjih časih ni mogoče tako strogo ravnati po njem.

Ni treba vstajati ob šestih, nego ob sed-mih; po kruh in mleko naj ne hodi služkinja, vse to nosijo danes na dom. Po obedu naj ima pol ure odmora radi potrebne prebave. V tednu naj ima eno popoldne prosto za svoje razvedrilo, itd. Naj bo ob nedeljah že ob 9 doma? Služkinje ni treba disciplinirati, se zna sama... Služkinjo je treba spoštovati, v hiši mora biti kakor ud družine. Prigo-dilo se je, da je gospa zaupala njej celo večje tajnosti nego možu... Dotična, ki je sestavila poselski red, se je zamislila daleč v stare čase; v sedanjem kulturnem času je veriga suženjstva pretrgana...

A. Karmela.

(Op. ur.: Te pripombe k poselskemu urniku, objavljenemu v zadnji številki, je napisala roka služkinje. S posebnim veseljem

pozdravljamo novo sotrudnico in želimo, da bi se oglasile v našem listu še druge njene tovarišice. Saj je «Ž. Sv.» namenjen sleherni naši ženi in drage volje odpira predale tudi služkinji, saj vidi v njej ženo, trpinko, človeški družbi neobhodno potrebno delavno silo in udinjo našega že itak malega naroda, ki mu mora baš radi tega biti draga vsaka poedina oseba.

Kakor nam je dobrodošel ta dopis, ga vendar ne moremo objaviti v celoti. A. Karmela je — kot prizadeta oseba — v naglici napisala preostre pripombe, ki bi še bolj povečale sedanjji prepad med gospodinjjo in poslom. Le z dobrimi nasveti in izobraževanjem gospe in služkinje se nam bo posrečilo ublažiti njuno razmerje. Pri določevanju urnika pa je treba upoštevati tudi starost služkinje, gmotni položaj gospodinje in krajevne razmere. Pričakujemo še nadaljnjih ugovorov.)

IZ NAŠE SKRINJE.

Naši Gorenjci. (Nadaljevanje.)

Kres. Na predvečer kresnega dne, to je 23. junija, gredo otroci v gozd in nabero velike šope praproti. To praprot razsteljejo zvečer po vseh shrambah ter jo puste tako ležati do drugega dne. To je zato, ker pride to noč na praprot počivat sv. Janez Krstnik.

O mraku začno goreti po raznih gričih močoini kresovi. Ti ognji so skoro slični onim na pustni večer. Razloček je le ta, da so takrat, ko se «žge pust», navzoči večinoma otroci, dočim se okrog kresnega ognja zelo radi zbirajo vsi odrasli ljudje.

Kresna noč je posebno blagoslovljena v tem oziru, da se zamorejo izkopati bogati zakladi zlata, to pa le, če je dotični, ki koplje, brez greha in v polni milosti božji. Ako ne, mu slaba prede. Zaklad sicer vseeno dvigne, toda za zameno mora zapisati svojo dušo hudobi.

Vero v zakopane zaklade ima naše ljudstvo najbrž vsled tega, ker so naši dedi v francoskih ali pa še preje v turških časih zakopavali svoj denar v zemljo. Danes se nam zdi to precej čudno, toda pomisliti moramo, da tedaj ni bilo hranilnic tako na razpoloگو kakor dandanes. Da bi bil spravil denar v hišo, na to ni bilo misliti, kajti sovražnik — to je bil zlasti brezdušni Turek — mu je pokradel in upustošil vse, slednjč pa še zapalil hišo.

Marsikaterega gospodarja so odgnali Turki v sužnost, kjer je umrl nasilne ali pa tudi naravne smrti. In tako je šla skrivnost o zakopnem denarju z njim v grob. Denar pa je mirno počival v zemlji sto, dvesto in še več let. Prostor, v katerem je bil zakopan, je med tem časom že večkrat menjal gospodarja. Pa se je naključilo, da je tedanjji posestnik pripravljaj na tistem prostoru kako šupo, kozolec, klet in podobno.

Pa je začel kopati in — tresk — zadel je s krampom v zlat in srebrn denar. In ker srečnemu najditelju ni bila zgodovina «zaklada» seveda nič znana, je bil trdno prepričan, da je on ta «zaklad» otel naravnost iz vragovih krempljev.

Pa zakaj — bo vprašal marsikdo — je ljudstvo te zaklade smatralo za več ali manj vragovo lastnino?

Čisto logično. Naš človek pričakuje vse dobro od zgoraj. Gori so nebesa, gori je Bog. Globoko doli pod zemljo pa kraljuje vrag in kar pride od spodaj gori, je prav gotovo kaj z vragom v zvezi. To velja seveda tudi za zakopani denar.

Iz nekaterih takih resničnih izkopenin so se potem spočele mnogotere in raznovrstne bajke, ki so se v bujni fantaziji košatile od ust do ust. Najbolj je oblagodarjena z njimi kresna noč. V zabavo in razvedrilo jih tu nekaj navajam.

Blažonov očka od sv. Katarine — od tedaj gospodarji že četrti rod — je živel v vednih denarnih stiskah. Pa se je domislil, da je šel na kresno noč prosit vraga za denar. Zbral je nekaj pogumnih prijateljev in šel z njimi okrog polnoči na neko križpotje. Napravil je z blagoslovljeno palico okrogel ris (6 čevljev v premeru), stopil vanj in začel klicati vraga, da bi mu pritresel en mernik cekinov. Prijatelji pa so stali izven risa in strahoma čakali, kaj bo. Ko je Blažon tretjič zaklical: «Zemlja, odpri se, vrag, prikaži se in mi brez zahtevka moje duše daj en mernik cekinov,» tedaj se je razpočila zemlja in hudi duh v podobi smrdečega kozla je bušnil na dan ter se vstopil tik Blažona. Iz gobca mu je molel dolg goreč jezik, ki je segal tako blizu Blažonovih rok, da mu je osmodil nohte. Blažon bi bil rad pobežnil, toda ni mogel napraviti niti koraka. Vsi drugi, ki so stali izven risa, pa so zbežali urnih krač na vse vetrove. Eden je tekel v šentviško župnišče in priklical župnika. Prosil ga je toliko časa, da se je župnik po dolgem obotavljanju odpravil «vraga panat». Dospel je do usodnega mesta, je našel še vse tako, kakor mu je pripovedoval možakar. Hudoba je stala kakor pribita in s svojim gorečim jezikom pridno palila nohte nesrečnemu Blažonu, ki je bil vsled strahu in groze bolj mrtev nego živ. Denarja ni bilo videti nikjer.

Župnik je brž vzel v roke črne bukve in začel spravljati vraga nazaj v pekel. A pokazalo se je, da je bil župnik še premalo svet mož in hudoba se je njegovim molitvam samo ostudno režala. Nato so poslali v Škofjo Loko po nekega silno pobožnega kapucina, ki je po dolgih ceremonijah dosegel, da se je zemlja zopet odprla in hudobec se je s strašnim tuljenjem vdrl nazaj v pekel. Koliko je imel pobožni kapucin truda s hudobcem, se je jasno videlo iz tega, da so znojne kaplje, ki so oblivale kapucinovo

telo, prodrle skozi gosto raševino in zlasti kapuca (kuta) je bila vsa polna potnih kapelj, ki so bile tako debele kakor jagode od velikega rožnega venca.

Tako je bil Blažon zaenkrat rešen hudobnega duha. Da ni šel potem nikoli več vraga klicat, to se umeje.

Tudi v vasi Drulovki pri Kranju so šli nekoč ondotni fantje na kresno noč v ris. Kar naenkrat pa se je pojavila grda, kot žrod debela in kakih sedem metrov dolga kača. Mesto oči je imela dva žareča oglja. Fantje so vsi preplašeni zbežali, toda kača je hitela za njimi. K sreči pa so fantje zavili na bližnje pokopališče. To jih je rešilo. Kača, ki je bila seveda sam satan, je prihitela do ograje, a notri ni mogla, ker je bilo pokopališče blagoslovljeno. Čakala je trdovratno na fante pred ograjo. V tem je udarila ura v zvoniku polnoč in kača se je na mestu vdrla v zemljo.

Manica.

KNJIŽEVNA POROČILA

Oktoberja meseca t. l. sta umrla dva prvovrstna zastopnika novodobne knjige: Rus Valerij Brjusov in Francoz Anatol France. Dasi sta živela daleč drug od drugega, eden na iztoku, drugi na zapadu Evrope, sta vendar kazala na svojih duševnih potih nekaj sličnega. Oba sta čutila v sebi silno samozavest, trdno etično silo in zmago prave umetnosti. Zato se nista slepo pridruževala posameznim slučajno modernim leposlovnim strujam, gradila sta si lastno cesto, zdravje svojemu umetniškemu pojmovanju sta črpala iz večnolepih staroklasičnih umotvorov; kot moderni življenje poznavajoči osebnosti sta verovala v zmago socialistične ideje.

VALERIJ BRJUSOV se je rodil l. 1873. v Moskvi. Oče — trgovec — mu je dal sredstva, da je mogel študirati visoko šolo v tujini. S književnim delom se je bavil že kot študent, pozneje pa mu je postalo pisateljstvo življenjski smoter in poklic. Objavil je več knjig in sodeloval pri mnogih literarnih revijah; sam je urejal leposlovnih časopisov «Vjesy» in «Rusko misel». Najbolj znana njegova dela so: «Pesnikova proza», zbirka pesmi «Sed non satiatus» in pesmi iz prve mladostne dobe: «Chefs d'oeuvres». Prevajal je rimske klasike in tudi

pesmi iz drugih jezikov. S pesmijo «Kamenščik» se je postavil odločno na stran pravega socialističnega in komunističnega svetovnega nazora. V Valeriju Brjusovu časti novodobna Rusija prvovrstnega zastopnika moderne poezije, literarni kritik pa ga bo uvrstil med največje ruske književnike.

ANATOLE FRANCE je bil sin knjigarnarja Natale Thibaulta, ki je bil svojim odjemalcem znan pod imenom France, ta naziv si je pozneje izbral sin Jacque za svoje pisateljsko ime. France Jacque Anatole Thibault je bil rojen v Parizu, kjer je preživel večino svojega življenja; umrl pa je v Toursu kot 80leten starček. Bil je član Častne legije in Akademije. Pred tremi leti mu je švedska Akademija znanosti podelila Nobelovo nagrado. Do prave pisateljske slave je prišel šele v poznih letih, pridobil si jo je zlasti z romanom «Zločin Silvestra Bonnarda». Poleg tega je izdal še celo vrsto spisov, z izrazitim samoniklim pojmovanjem umetnosti je navdušil čitatelje in književnike širom kulturnega sveta; «šola Anatola Franca» si je osvojila važno mesto med leposlovnimi strujami.

«Novi Rod» je stopil v V. letnik; pod uredništvom J. Pahorja bo nadaljeval svojo dosedanjo nalogo: odkrivati duši našega deteta skrivnosti narave, plodove človeškega duševnega prizadevanja, odpirati pogled v življenje ter dajati in kazati prave smernice na življenjski poti. — Mati, tudi tvoje dete si želi čtiva; v dolžnost ti je, da mu preprečiš čitanje slabih spisov in mu daš v roko dobro, zdravo knjigo. Ako sama dobivaš «Ženski Svet», naroči deco na «Novi Rod». (Naslov za Jul. Krajino: Uprava Novega Roda, Trst — S. Giovanni, casella postale. — Ljubljana: Bleiweisova c. 21.)

Zvezna tiskarna in knjigarna v Ljubljani je izdala kot 35. zvezek «Splošne knjižice» A. Doklerjev prevod Salustove «Vojne z Jugurto». (Broš. Din. 16.—, vezana Din. 22.—). Založba je objavila to delo kot prvo v prevodni vrsti latinskih klasikov. Prevodu je dodan primeren uvod z autorjevo biografijo in z raznimi zgodovinskimi ter drugimi podatki, ki so potrebni za boljše razumevanje tega dela. Knjigo toplo priporočamo zlasti dijaštvu, ki študira latinščino.

Čevljarnica Forcessin

□□□ TRST - Via Caprin šte. 5 pri Sv. Jakobu - TRST □□□

Kdor išče obuvalo
cenó a vendar lepo,
ta bo pomislil malo,
ne kupil kar na slepo!

In šel bo k „FORCESSINU“,
ki v Trstu vsem od kraja
— ubožcu al' bogatinu —
najboljše čevlje daja . . .

Predmeti za bolnike trebušni in kilni pasovi

v

Parfumeriji - mirodilnici

E. Grapulin

Gorica, Corso G. Verdi 27

Najboljše sredstvo zoper stenice in drugi mrčes je
„MORANA“

„Morana“ temeljito uničuje stenice in njihovo zalego. Naroča se pri

MAR. SKRINJAR, **KOTOR - MUO, DALMACIJA**
(Jugoslavija)

Pri večjih naročilih popust, trgovcem rabat. — Išče se ZASTOPNIK
ZA JUGOSLAVIJO. — Ponudbe je poslati direktno na zgornji naslov.

FRANC NAROBE

Trst, Via Commerciale 18

priporoča slavnemu občinstvu v meslu
in na deželi svojo dobro založeno

Trgovino z jestvinami

in s kolonialnim blagom. Konkurenčne
cene. Točna postrežba. Na željo se po-
šilja blago trž. odjemalcem franko na dom.

Ivan Kerže - Trst

Piazza San Giovanni šte. 1

ima v zalogi najraznovrstnejše

kuhinjske in druge hišne potrebščine

iz aluminija, stekla, lesa in emalirane prsti.

Pozor!! RUDOLF KNEZ Pozor!!

Piazza de Amicis 13 (na Kornu)

ima v zalogi moško in žensko blago in izgotovljene obleke.
Sprejema vsakovrstna naročila za obleke po meri in najno-
vejšem kroju. — Nevesta in ženin dobita pri tej tvrdki vse
potrebno po ugodni ceni! Postrežba točna.